

**SPRAWOZDANIE
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO**

***Dla Zebrania Przedstawicieli i Rady Nadzorczej
Podkarpackiego Banku Spółdzielczego***

Sprawozdanie z badania rocznego sprawozdania finansowego

Przeprowadziliśmy badanie załączonego rocznego sprawozdania finansowego **Podkarpackiego Banku Spółdzielczego** (zwanego dalej Bankiem) z siedzibą przy ul. Mickiewicza 7, 38 – 500 Sanok, na które składają się:

- wprowadzenie do sprawozdania finansowego;
- bilans sporządzony na dzień 31 grudnia 2017 roku, który po stronie aktywów i pasywów zamyka się sumą bilansową **2.996.643.023,59 zł**,
- współczynnik wypłacalności w wysokości **10,80 %**,
- zestawienie pozycji pozabilansowych wykazujące na dzień 31 grudnia 2017 roku zobowiązania warunkowe udzielone w kwocie **174.245.803,60 zł** i zobowiązania warunkowe otrzymane w kwocie **221.243.000,00 zł** oraz pozostałe w kwocie **1.134.351.214,45 zł**,
- rachunek zysków i strat za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku wykazujący **stratę netto** w wysokości **7.136.830,51 zł**,
- zestawienie zmian w kapitale własnym za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku wykazujące **wzrost kapitału własnego** o kwotę **9.412.235,98 zł**,
- rachunek przepływów pieniężnych za rok obrotowy od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku wykazujący **zwiększenie stanu środków pieniężnych** o kwotę **99.673.326,56 zł**,
- dodatkowe informacje i objaśnienia do sprawozdania finansowego.

Odpowiedzialność Zarządu i Rady Nadzorczej za sprawozdanie finansowe

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, sprawozdania finansowego i za jego rzetelną prezentację zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 395) („ustawa o rachunkowości”), wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi oraz innymi obowiązującymi przepisami prawa a także statutem Banku.

Zarząd Banku jest również odpowiedzialny za kontrolę wewnętrzną, którą uznaje za niezbędną dla sporządzenia sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości, Zarząd Banku oraz Członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości.

SPRAWOZDANIE
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Naszym zadaniem było wyrażenie opinii o tym, czy sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego Banku, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości.

Badanie sprawozdania finansowego przeprowadziliśmy stosownie do postanowień:

- 1) ustawy z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz. U. z 2017 roku poz. 1089) („ustawa o biegłych rewidentach”),
- 2) Krajowych Standardów Rewizji Finansowej w brzmieniu Międzynarodowych Standardów Badania przyjętych uchwałą nr 2783/52/2015 Krajowej Rady Biegłych Rewidentów z dnia 10 lutego 2015 r. z późn. zm., w związku z uchwałą nr 2041/37a/2018 z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie krajowych standardów wykonywania zawodu,
- 3) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 537/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego, uchylającym decyzję Komisji 2005/909/WE (Dz. Urz. UE L 158 z dnia 27.05.2014, str. 77 oraz Dz. Urz. UE L 170 z dnia 11.06.2014, str. 66) („Rozporządzenie 537/2014”),
- 4) rozdziału 7 ustawy o rachunkowości.

Regulacje te wymagają przestrzegania wymogów etycznych oraz zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, aby uzyskać wystarczającą pewność, że sprawozdanie finansowe nie zawiera istotnego zniekształcenia.

Celem badania jest uzyskanie wystarczającej pewności, co do tego czy sprawozdanie finansowe jako całość zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych oraz nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem, oraz wydanie sprawozdania niezależnego biegłego rewidenta zawierającego naszą opinię. Wystarczająca pewność jest wysokim poziomem pewności, ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z powyżej wskazanymi standardami zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego sprawozdania finansowego.

Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia, powstałego na skutek oszustwa jest wyższe niż ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia powstałego na skutek błędu, ponieważ może obejmować zmywy, fałszerstwo, celowe pominięcia, wprowadzanie w błąd lub obejście kontroli wewnętrznej i może dotyczyć każdego obszaru prawa i regulacji, nie tylko tego bezpośrednio wpływającego na sprawozdanie finansowe.

Badanie polegało na przeprowadzeniu procedur służących uzyskaniu dowodów badania kwot i ujawnień w sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur badania zależy od osądu biegłego rewidenta, w tym od oceny ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem. Dokonując oceny tego ryzyka biegły rewident bierze pod uwagę działanie kontroli wewnętrznej, w zakresie dotyczącym sporządzania i rzetelnej prezentacji przez Bank sprawozdania finansowego, w celu zaprojektowania odpowiednich w danych okolicznościach procedur badania, nie zaś wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej Banku. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedniości przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, racjonalności ustalonych przez Zarząd Banku wartości szacunkowych, jak również ocenę ogólnej prezentacji sprawozdania finansowego.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności badanego Banku ani efektywności lub skuteczności prowadzenia spraw Banku przez Zarząd obecnie lub w przyszłości.

Związek Rewizyjny

SPRAWOZDANIE
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Wyrażamy przekonanie, że uzyskane przez nas dowody badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii z badania. Opinia jest spójna z dodatkowym sprawozdaniem dla Komitetu Audytu wydanym z dniem niniejszego sprawozdania z badania.

Niezależność

W trakcie przeprowadzania badania kluczowy biegły rewident i wszystkie osoby wchodzące w skład zespołu badającego oraz firma audytorska pozostawali niezależni od Banku, zgodnie z przepisami ustawy o biegłych rewidentach, Rozporządzenia 537/2014 oraz zasadami etyki zawodowej przyjętymi uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów.

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że nie świadczyliśmy usług niebędących badaniem, które są zabronione przepisami art. 136 ustawy o biegłych rewidentach oraz art. 5 ust. 1 Rozporządzenia 537/2014.

Wybór firmy audytorskiej

Zostaliśmy wybrani do badania sprawozdania finansowego Banku uchwałą nr 46/2017 Rady Nadzorczej Podkarpackiego Banku Spółdzielczego z dnia 14 grudnia 2017r.

Badany Bank jest członkiem Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych w Poznaniu i powierzył przeprowadzenie badania ustawowego temu Związkowi Rewizyjnemu, wobec czego nie stosuje się zasad rotacji (zgodnie z przepisami art. 17 ust. 1, 3 i 5-8 Rozporządzenia o okresie trwania zlecenia badania). Nie stosuje się w związku z powyższym art. 134 Ustawy o biegłych rewidentach (...) o maksymalnym czasie nieprzerwanego trwania zleceń badań ustawowych.

Najbardziej znaczące rodzaje ryzyka

W trakcie przeprowadzonego badania, zidentyfikowaliśmy poniżej opisane, najbardziej znaczące rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia, w tym spowodowanego oszustwem oraz opracowaliśmy stosowne procedury badania dotyczące tych rodzajów ryzyk. W przypadkach, w których uznaliśmy za stosowne dla zrozumienia zidentyfikowanego ryzyka oraz wykonanych przez biegłego rewidenta procedur badania, zamieściliśmy również najważniejsze spostrzeżenia związane z tymi rodzajami ryzyka.

Opis rodzaju ryzyka istotnego zniekształcenia	Procedury biegłego rewidenta w odpowiedzi na zidentyfikowane ryzyko oraz [w stosownych przypadkach] najważniejsze spostrzeżenia związane z tymi rodzajami ryzyka
<p>Ryzyko związane z wprowadzeniem zmian w rachunkowości Banków dotyczących:</p> <ul style="list-style-type: none">- momentu ujmowania przychodów od należności zagrożonych (do czasu ich otrzymania lub odpisania)- obowiązku tworzenia przez Banki odpisów aktualizujących odnoszących się do odsetek, także skapitalizowanych, dotyczących ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii: „normalne” (w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych) oraz „pod obserwacją” i z grupy „zagrożone”, z uwzględnieniem wartości zabezpieczeń, o które można pomniejszyć podstawę tworzenia tych odpisów aktualizujących.	<p>Zastosowano procedury wiarygodności w odniesieniu do przychodów zastrzeżonych oraz odpisów aktualizujących odnoszących się do odsetek, które polegały na badaniu szczegółowym grup transakcji, sald i ujawnień.</p> <p>Dokonałymiśmy weryfikacji poprawności, wynikających ze zmian w rachunkowości Banków, zasad klasyfikacji i grupowania zdarzeń gospodarczych do odpowiednich pozycji sprawozdania finansowego oraz sposobu prezentacji informacji w sprawozdaniu finansowym.</p> <p>Przeanalizowaliśmy politykę rachunkowości Banku w celu oceny jej zgodności z nowymi przepisami rachunkowości.</p>

**SPRAWOZDANIE
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO**

Opis rodzaju ryzyka istotnego zniekształcenia	Procedury biegłego rewidenta w odpowiedzi na zidentyfikowane ryzyko oraz [w stosownych przypadkach] najważniejsze spostrzeżenia związane z tymi rodzajami ryzyka
<p>Nowe przepisy wynikały ze zmian zapisów Ustawy o rachunkowości, Rozporządzenia Min. Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości banków oraz Rozporządzenia Min. Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.</p>	
<p>Ryzyko błędnej wyceny wartości bilansowej ekspozycji kredytowych, spowodowane błędną klasyfikacją ekspozycji kredytowych i w konsekwencji zaniżeniem poziomu utworzonych rezerw celowych i odpisów aktualizujących lub błędnym uwzględnieniem zabezpieczeń pomniejszających podstawę obliczenia rezerw celowych i odpisów aktualizujących należności związane z ekspozycjami kredytowymi.</p>	<p>Zastosowano procedury wiarygodności obejmujące badanie szczegółowe ekspozycji kredytowych, w tym grup transakcji, sald i ujawnień procedury analityczne,</p> <p>Zastosowano testy zgodności obejmujące procedury badania dla oceny skuteczności działania kontroli wewnętrznej służącej zapobieganiu lub wykrywaniu i korygowaniu istotnego zniekształcenia.</p> <p>Nasze badanie w tym obszarze rozpoczęliśmy od analizy modelu organizacyjnego i podziału kompetencji w procesie kredytowym funkcjonującym w Banku.</p> <p>Zapoznaliśmy się z zaprojektowanym i wdrożonym w Banku wewnętrznym systemem przeglądu należności i wyceny ekspozycji kredytowych.</p> <p>Dokonaliśmy analizy obliża kredytowego Banku.</p> <p>Następnie na wybranej próbie ekspozycji kredytowych przeprowadziliśmy równoległe procedury obejmujące badanie szczegółowe (wiarygodności) ekspozycji kredytowych oraz przetestowaliśmy efektywność kluczowych kontroli m.in. w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawności klasyfikacji ekspozycji kredytowych, - adekwatności wysokości naliczonych rezerw celowych i odpisów aktualizujących, - poprawności ujmowania wartości zabezpieczeń pomniejszających podstawę tworzenia rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących, - prowadzenia i zachowania częstotliwości monitoringu sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, - prowadzenia i zachowania częstotliwości przeglądu i aktualizacji zabezpieczeń kredytowych.

Opinia

Naszym zdaniem, załączone roczne sprawozdanie finansowe:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Banku na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz jego wyniku finansowego za rok obrotowy od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości,
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo, zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy o rachunkowości, prowadzonych ksiąg rachunkowych,
- jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi jednostkę przepisami prawa i statutem Banku.

SPRAWOZDANIE
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Objaśnienie

Zwracamy uwagę, że Zarząd Banku w Sprawozdaniu z działalności poinformował o pogorszeniu się jakości portfela kredytowego w 2017 roku.

Bank utworzył rezerwy celowe stosując pomniejszenia podstawy ich tworzenia w zakresie posiadanych zabezpieczeń. Limity możliwych do zastosowania pomniejszeń podstawy tworzenia rezerw celowych ulegają zmniejszeniu wraz z biegiem poszczególnych okresów opóźnienia w spłacie ekspozycji kredytowych i tym samym mogą oddziaływać niekorzystnie na wyniki Banku. Pomimo posiadanych zabezpieczeń prawnych dotyczących zagrożonych wierzytelności proces odzyskiwania należności zawsze jest kosztowny i czasochłonny. Powyższe może przełożyć się na wskaźniki rentowności osiągnane przez Bank w przyszłości.

Nie wnosimy zastrzeżeń do powyższej kwestii.

Zwracamy uwagę, że Bank nie przystąpił do Systemu Ochrony Instytucjonalnej (dalej IPS).

W roku 2018 zrzeczenia banków spółdzielczych w obecnej postaci przestają istnieć (art. 22b. ust. 12 ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych (...)), a Banki które nie przystąpiły do systemu ochrony do dnia 31.12.2018r. muszą określić strategię swojego dalszego działania.

Podkarpacki Bank Spółdzielczy podejmuje działania mające na celu przystąpienie do IPS. Na dzień wydania sprawozdania z badania nie ma pewności co do funkcjonowania Banku w ramach Systemu Ochrony.

Bank w swej strategii zawarł alternatywne rozwiązanie zakładające samodzielne funkcjonowanie, poza Systemem Ochrony, w oparciu o umowę o współpracy z BPS S.A.

Nie wnosimy zastrzeżeń do kwestii kontynuacji działalności.

Zgodnie z zaleceniem Komisji Nadzoru Finansowego Podkarpacki Bank Spółdzielczy realizuje przegląd aktywów, zabezpieczeń i klasyfikacji należności. Do dnia wydania sprawozdania proces ten nie zakończył się, a Zarząd złożył stosowne oświadczenie, że zlecony przegląd aktywów pozostaje bez wpływu na badane sprawozdanie finansowe Banku.

Nie wnosimy zastrzeżeń do powyższej kwestii.

Bank w związku z toczącym się postępowaniem sądowym nie utworzył stosownej rezerwy na koszty postępowania w kwocie 1.225 tys. zł i obciążył nimi wynik roku 2018.

Ze względu na przyjęty poziom istotności nie wnosimy zastrzeżeń.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Opinia na temat sprawozdania z działalności

Nasza opinia o sprawozdaniu finansowym nie obejmuje sprawozdania z działalności. Zarząd Banku oraz członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za sporządzenie sprawozdania z działalności zgodnie z przepisami prawa.

Naszym obowiązkiem, zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach było wydanie opinii, czy sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z przepisami prawa oraz, że jest ono zgodne z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym.

Związek Rewizyjny

Banków Spółdzielczych w Poznaniu

ul. Mielżyńskiego 20, 61 - 725 Poznań
tel: 061 / 85 60 160, faks: 061 / 85 60 580
NIP 778 - 11 - 28 - 513 / REGON 630551940
KRS 000090292

strona 5

SPRAWOZDANIE
NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA
z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Naszym obowiązkiem było także złożenie oświadczenia, czy w świetle naszej wiedzy o Banku i jego otoczeniu uzyskanej podczas badania sprawozdania finansowego, stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotne zniekształcenia oraz wskazanie, na czym polega każde takie istotne zniekształcenie.

Naszym zdaniem sprawozdanie z działalności, zostało sporządzone zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami, w szczególności z art. 49 ustawy o rachunkowości oraz art. 111a ust. 1-2 ustawy z dnia 29.08.1997 r. prawo bankowe („Prawo bankowe” – Dz.U. z 2017 r., poz. 1876), i jest zgodne z informacjami zawartymi w rocznym sprawozdaniu finansowym. Ponadto, oświadczamy, iż w świetle wiedzy o Banku i jego otoczeniu uzyskanej podczas badania sprawozdania finansowego, nie stwierdziliśmy w sprawozdaniu z działalności istotnych zniekształceń.

Informacja o przestrzeganiu regulacji ostrożnościowych

Zarząd Banku jest odpowiedzialny za przestrzeganie obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach a w szczególności za prawidłowe ustalenie współczynników kapitałowych.

Obowiązkiem naszym jest poinformowanie w sprawozdaniu z badania sprawozdania finansowego czy Bank przestrzega obowiązujących regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach, w szczególności czy bank ustalił prawidłowo współczynniki kapitałowe. Dla potrzeb informacji przez odrębne przepisy rozumiemy Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012, z późn. zm. („CRR”), Prawo bankowe i ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym („Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym”- Dz.U. z 2015 roku poz. 1513).

Celem badania sprawozdania finansowego nie jest przedstawienie opinii w zakresie przestrzegania regulacji ostrożnościowych określonych w odrębnych przepisach wskazanych powyżej i opinii takiej nie formułujemy.

W oparciu o przeprowadzone przez nas procedury informujemy, że nie stwierdziliśmy:

- przypadków nieprzestrzegania przez Bank w okresie od 1 stycznia 2017 roku do 31 grudnia 2017 roku, obowiązujących norm ostrożnościowych, określonych w odrębnych przepisach wskazanych powyżej,
- nieprawidłowości w zakresie ustalenia przez Bank na dzień 31 grudnia 2017 roku współczynników kapitałowych, które miałyby istotny wpływ na sprawozdanie finansowe.

Działający w imieniu:

Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych w Poznaniu – firmy audytorskiej nr 1671
z siedzibą przy ul. Mielżyńskiego 20, 61-725 Poznań

Kluczowy Biegły rewident
Nr w rejestrze 12064

Przemysław Gabrusewicz

Związek Rewizyjny
Banków Spółdzielczych w Poznaniu
ul. Mielżyńskiego 20, 61 - 725 Poznań
tel: 061 / 85 60 160, faks: 061 / 85 60 580
NIP 778 - 11 - 28 - 513 / REGON 630551940
KRS 0000090292

.....
(pieczęć podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych)

Poznań, dnia 30 maja 2018 roku